

ELWIND KMH programmi avaliku arutelu kokkuvõte

Saaremaa, lide, Torgu osavalla teenuskeskus

12.09.2024

Osalejad: Osales 35 inimest sh Teamsi kaudu üheksa (osalejate nimekirjad lisatud). Üle Teamsi osalesid: Georg Martin, Andrus Kuus, Tuuliki Kasonen, Mart Jüssi, Marii Leinberg, Liis Jääger, Piret Toonpere, Rauno Kalda, Agne Peetersoo.

Sissejuhatuse tegi Liisa Roosimägi, TTJA. Tõnn Tuvikene (KIK) tutvustas ELWIND projekti (esitlus lisatud). Riin Kutsar, Roheplaan OÜ andis ülevaate KMH programmist ja programmile esitatud kirjalikest ettepanekutest (esitlus lisatud).

KMH programmile esitatud küsimused ja vastused kokkuvõtlikult:

Kas infraheli osas oodatakse ära riigi uuring ja kehtestatavad normid või on võimalik, et viiakse läbi kusagil reaalsed infraheli mõõtmised?

Riigi poolt tellitud juhend peaks andma just nendele küsimustele vastus, oodatakse see ära. Täiendavat mõõtmist praegu ei ole ette nähtud.

Kas sademete teket on kavas modelleerida?

Praktikas ei ole teada, et mikrokliimat mudeldataks, aga tuuleolude mudeldamine toimub ja sellest lähtuvalt saab anda hinnangu, kas tuuleolud muutuvad ja mida see tähendab mikrokliimale.

Kas Eesti ja Läti alade vahele tuleb kaabel? Kas kaabli mõju hinnatakse?

Eesti ja Läti vahelise ühenduse jaoks on Eesti maismaa osas algatatud Eesti - Läti neljanda elektriühenduse riigi eriplaneering ja keskkonnamõju strateegiline hindamine. Lätis on kavas sarnane protsess. Tegemist ei ole aga otseselt ELWIND tuulepargiga seotud projektiga, vaid paralleelse protsessiga. Loodav elektriühendus peab olema turul kõigile kättesaadav, mitte ainult ELWIND tuulepargile. Merel asuva ühenduse osas algatakse eraldi hoonestusloa menetlus. Kui kaabli kohta on KMH aruande koostamise ajaks piisavalt teada, siis ka seda tuleb kumulatiivselt hinnata. KMH programmis on nimetatud, et kõiki projekte, mis on jõudnud etappi, kus nende kohta on piisavalt teavet ja mis võivad avaldada koosmõju tuulepargiga, tuleb KMH aruandes käsitleda.

Kas tuulepargi sisese kaabeldusega on arvestatud?

Jah, sisekaabelduse mõjusid hinnatakse.

Kas tuulepargi ehitusel kasutatakse parimat võimalikku tehnoloogiat?

Kuna Arendaja on täna riik, siis on võimalik seada oksjonitingimused, mis nõuavad parima võimaliku tehnoloogia kasutamist. Meretuulepargi ehitus on selleks piisavalt kallis, ja arendajatel ei ole kasumlik kasutada vanema generatsiooni tuulegeneraatoreid, vaid kasutatakse turul hetkel tootmises olevat parimat võimalikku tehnoloogiat.

Kas nahkhiirte kontrolljaamad on vaid merel?

Plaanis on ka maismaal nõ referentspunktide kasutamine ja rände jälgimine, üks neist Sõrves ja teine üleval pool.

Kas on avas uurida õhukvaliteeti seoses bisfenooli ja mikroplastiga?

Kavas on tuulikute elutsükli analüüs, kuid välisõhu hindamist tavapäraselt tuuleparkide KMH-des ei teostata. Tuulikute tootjad on neid probleeme teadvustanud ja tegelevad tehnoloogia ja materjalide täiustamisega. Me ei tea täna, millised on need mõjud uue generatsiooni tuulikute puhul. Uuringud on tehtud eelmise põlvkonna tuulikutele. Aga seda kõike tuleb elutsükli analüüsis vaadelda. Seda ei ole võimalik uurida, aga seda on võimalik hiljem järelseirata st kontrollida.

Kuidas meil saavad tuulikud olla nii lähedal? Mujal planeeritakse kaugemale.

Me lähtume Eesti merealade planeeringust. Mujal maailmas, nt Hollandis või Belgias on tänaseks rannikule lähemad alad juba meretuuleparkide poolt hõivatud ja sellepärast ehitatakse kaugemale. Sellist ühtset alust ei ole, kui kaugel peavad tuulikud asuma, peamiselt lähtutakse olemasolevast tehnoloogiast ja mere sügavustest.

Kuidas tehakse rändlindude radariuring?

Linnustiku uuring tehakse kahel kevad- ja sügisrände perioodil sh 24 tunniste tsüklitena vastavalt laialt kasutatavale meretuuleparkide keskkonnauuringute standardile.

Millise praktikaga arvestatakse visuaalsete mõjude hindamisel?

Eestis on välja töötatud visuaalse mõju hindamise juhend, millest me lähtume ja juhendis on juba arvestatud parimate võimalike praktikatega.

Teistes meretuuleparkide protsessides juba varakult mõeldakse kohaliku kasu peale. Kuidas siin protsessis see on, kuna arendaja saab selle ala alles oksjonil ja tal ei ole kohustust väljaspool seadust midagi teha?

Need aruelud on ministriumiga alles tulemas, aga seda saab oksjonitingimustega reguleerida, kuidas kogukonda panustada tuleb lisaks seadusest tulenevale.

Ettepanek analüüsida, kuidas mõjub biosfääri programmialale.

KMH programm käsitleb biosfääriala strateegiliste dokumentide hulgas ja järelilikult ka KMH aruanne seda käsitleb.

Küsimused seoses julgeolekuga, kuidas tagatakse, et kaableid ei kahjustata.

Julgeolek on riigi ülesanne, me teeme koostööd Kaitseministeeriumi ja Kaitseväega. Siin on selgelt olemas tulevase tuulepargi arendaja huvi investeeringu kaitsmiseks täiendavaid jõupingutusi teha.